

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Angeli luciferi malorum principis peccatum primum propriæ superbiæ
fuit.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

tiam, vel transgressionem deliberasse: imo illorum plures horum suauis, & adhortationibus obediisse, fuisse preceptum transgressos: ac eiusmodi suasionibus bonorum, malorumque Angelorum, eorumque in celo Apocalypsi relatum praelium habitum fuisse. Vnde decima questio altera manet: de peccato Angelorum. An scilicet ortum ex suasionem habuerit, necne? constat, siquidem ex questione tertia in primo, ac breuissima deliberatione, de se peccantibus ortum ex suasionem aliqua eorum peccatum, non habuisse; alios vero deliberationis diuturnioris, ex aliorum suasionem, suggestionem, ac tentationem peccasse, quod ipsum de aliquorum tardiori obedientia, & obseruatione precepti, ex aliorum horratu, & suasionem ortum fuisse dicendum erit. Denique Angelis malis penitentia de primo peccato factum, darumque tempus, & locum a Deo fuisse ostendimus, questione secunda, certamine 4. de his autem, questionibus minutius disputare, ac definire, quam citatis locis disputauimus, ac decidimus, nulla Theologica ratione, sed solum arbitraria, vel somniata diuinatione poterit. His autem pramissis ad totum, quod in via statu Angelis contigit videntum, restat: quodnam fuerit Angelorum malorum primum peccatum? inde enim quodnam bonorum Angelorum primum meritum fuerit a contrario, cuius manifestum erit.

CERTAMEN III.

Angeli luciferi malorum Principis peccatum primum proprie superbia fuit.

1. Plures peccaminosos affectus malos Angelos in via statu concessisse monui supra scriptura Paribus, & Theologis edoctus: ac proinde de primo eorum peccato questionem a nobis scholasticorum exemplo institui: reliqua enim eorum vitia persequi molestius longè quam vile foret: Carnalis luxurie peccato supra examinato, & ab eis amandato, quod veteres aliquot Patres tribuisse illis videbatur. Porro questio hæc ampliore titulo, quam nos certam præfenti a reliquis scholasticis proponitur, scilicet de omnium Angelorum apostatarum peccato primo, examinari vero minutius debet; cum aliorum a lucifero peccatum primum rationis, seu, speciei eiusmodi peccatum fuerit, necne? sub lite, adhuc sit ex aliis principiis decidenda. Idecirco seorsim nunc de primo luciferi peccato agimus, acturi, postea de aliorum Angelorum peccato primo. Duo autem aduertenda animo sunt, priusquam vtrumque examinemus, ac definiamus. Primum: id ipsum, quod de lucifero demonum Principe, eiusque peccato primo dicitur de primo peccato aliorum demonum gradu hierarchico suo specie, & indiuiduatione (si qui sint) entitativa perfectione ipsi æqualium, dici debere; quamuis, & indiuidualis æqualitas, nec de facto a nobis admittatur, quia alias lucifer malis reliquis Angelis entitativæ perfectior (ut supra diximus, & scriptura iam recitanda satis innuit) non esset, nec ceteris, ut diximus fuisset causa, ut primo peccarent, & caderent, in prius admissio ab ipso peccato exemplo, & hortatu alios ad peccatum induceret. Nec de possibili admitti in bona metaphysica potest, ut supra etiam ostendimus: quia, cum æqualitas entitativæ perfectionis plurimum, identitas eis vniuoce conueniens indiuiduationibus ipsis (quibus totis differunt) vniuoce faceret plura illa indiuidua, manifesta contradictio-

ne, conuenire, neque indiuiduationes illæ differentie indiuiduales, sed gradus speciei atomæ, & infimæ forent, & conuenirent: non licet, atque his vocibus hic homo, & ille homo, non indiuidua solum differentie, sed gradus speciei, cuius hominis continetur: iam vero, si inæqualitas entitativæ perfectionis indiuiduationum Angelicarum sub specie quavis Angelica infima metaphysice etiam necessario adstruenda est, & pro maiori cuiusque Angeli entitativæ perfectione promptior, atque expeditior, sit eius, quam imperfectiorum aliorum, de rebus plene deliberandi facultas: ac insuper lucifer non fuerit, subinde reliquis supremæ speciei adhuc malis Angelis indiuidualiter inferior: restat fuisse eis, indiuidualiter saltem superiorem, & perfectiorem (ut communiter asseritur,) atque insuper facultate expeditiore ac plene de actione prius deliberandi usum, ac prius reliquis deliberasse, sub quo exemplo, & suasionem ceteris primo peccandi causam fuisse, ut cum communi Doctorum docuimus supra. Secundo aduerto, de primo reliquorum Angelorum peccato, nec singulari, ad huc secundum specificas (nec indiuiduas cuiusque naturas) definiri, immo nec disputari, quidquam, cum fundamento posse: Quare solum examinauimus, quod eis omnibus, generale, & commune esse definiri cum fundamento aliquo valeat.

2. Iam circa primum luciferi peccatum (de quo nunc) dicendum est: fuisse superbiam proprie dictam peccatum, & si nunc qualis superbia actus fuerit, non definiam, de quo inferius dicemus, est contra Scotum, in 2. dist. 6. quest. 1. §. quantum ad 2. & §. Ad argumenta, solut. primi, & si enim, §. illo quantum ad secundum, dicitur actum nimie dilectionis, & complacentia sui (quem docet fuisse primum luciferi peccatum) fuisse præsumptionem, ac circa med. dicitur præsumptionem (quæ prima species superbiæ est) non stare in præsumptione comparatiua, quæ se aliis, velut præferre: sed in appetitu propriæ dignitatis, non tamen ibi, nomine speciei primæ, intelligit speciem propriam sub proprio genere superbiæ collocatam, sed gradum primum, ex quo ad actus proprios superbiæ perueniatur, siquæ late dicta superbia, ac proprie spiritualis luxuria, & nimia de spiritualibus delectatio dici debeat. Rationes eius id expriment: scilicet, nimiam complacentiam, & amorem sui, suæque excellentiæ, non magis superbiæ esse, quam complacentiam in alia, cuiusque excellentiæ, cum sit vtriusque rationis eadem: item: quia superbia, proprie dicta, non fit in appetitu immoderato excellentiæ propriæ, sed addit necessario respectum ad alios, quibus excellere superbus cupiat, & gaudeat; quod in nimia illa luciferi complacentia, & delectatione de excellentia propria præcise, quærens superbiæ propriæ talem, nec solum late dictam, probare videbatur, ut bene citandus Lichetus obseruat, consonat, sibi Scotus in reportatis in 2. dist. 6. quest. 1. sub finem, siquæ eum intelligunt Lichetus et, disp. 6. quest. 2. a. 2. Bassolis, quest. 1. a. 3. §. Ad primum diceretur, solut. 5. vbi Scoti sententiam docet esse probabilem: consentit, ita intellecto etiam. Scoti Holcot. in 2. questione: eam nimiam sui complacentiam, & amorem, libidinem, scilicet spiritalem, appellans; tametsi, quæ luciferi fuit concupiscentia inordinata, ac nimia propriæ excellentiæ superbiæ propriæ, peccatum fuisse contra Scotum, quem de reliquo sequitur, expresse doceat. Cæterum conclusio nostra reliquorum omnium Theologorum sententia est: Gabrielis etiam eadem disputatione 6. questione 1. qui, est amorem, & delectationem luciferi de se ipso, nimiam primum eius peccatum fuisse, & ex eo reliqua eodem ordine, quo ab Scoto numerantur, provenire doceat; alii complacentiam,

centiam, & delectationem, seu amorem, sui nimium superbiæ proprie dictæ peccatum fuisse dicit: ut post tertiam, etiam conclusionem, (in qua oppositum videtur asserere) expresse demum affirmat. ita ergo censent Magister dicto libro secundo, sententiarum dispensatione 6. capite 1. vbi Bonavent. art. 1. quæst. 1. Agyd. quæst. 1. art. 3. corp. de lucifero, & dubio litterali de cunctis Angelis loquitur. Richard. articulo 1. quæstio. 1. Hervæus ibidem. Durand. quæst. 1. art. 2. Argentina, quæstione 5. artic. 2. & commentatores sententiarum reliqui, ex his, qui per partes, & summas Theologicam scripserunt Albertus, 2. parte, tractatu 5. quæstione 11. m. 2. Alexand. parte 2. qu. 98. m. 1. Antifodorus, libro 2. tractatu 2. cap. 2. S. Thomas, 1. p. quæst. 63. artic. 2. vbi Caietan. & reliqui Dominici, interpretes, & asseclæ, ac etiam interpretes nostri Valentia, disp. 4. quæst. 14. Molina ad eum artic. disput. vn. m. 6. conclus. 5. Valquez, disput. 132. cap. 3. Arubal, disp. 178. Ioan. Præposit. dubio 2. §. Dico secundo. Soarez, lib. 7. cap. 8. Granad. tractatu 13. disput. 2. sect. 4. Becanus, & Martinon. disputatione 44. Amicus, disputatione 20. ex quibus Granad. numero 3. oppositam sententiam ingenter temerariam dicit, soarez, hanc nostram valde certam, numero 14. ac iterum, cap. 9. Molina parum tutam aduersam Ariag. disputatione 14. sectio 1. numero & §. 1. Quirós, disputatione 74. sectio 1. numero 1. tametsi in actu speciali superbiæ luciferi designando præfati Doctores non conveniant de quo inferius vi dixi.

3. Probatur efficaciter scripturæ locis, vbi de luciferi peccato, atque ob illud è calo empyreo lapsu vel litteraliter, vel figurata, ex Dei tamen spiritu, & intentione) agitur, ut superius ostendimus, atque interpretes omnes, & Ecclesia censet. Primum Isaia, 14. *Detracta est ad inferos superbia tua*, ac statim, quomodo cecidisti: *lucifer, qui mane oriebaris*, ad quem locum alluisse videtur Christus Dominus Luca 10. *Vidobam satanam, sicut fulgur de calo cadentem*, ut spiritum superbiæ, ac elationis, & inordinati gaudij de potestate eiciendi Dæmones in Christi nomine, sibi ab eo data, & effectibus comprobata, supplicij, ob eiusmodi peccatum lucifero inflicti, exemplo in discipulis compelleret. Tertium testimonium ex Ezechiel, 28. *Tu signaculum similitudinis Dei*, vique, & *elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo: quartum testimonium ex 1. ad Thimoth. 3. ne in superbiâ elatus in iudicium incidat Diabolus*, idest, iudicium subeat, quod locius criminis Diabolus passus est: ut Chrysostomus, Theodoretus, Theophilactus, & alij communiter aione, quintum testimonium ex Iob 41. vbi, figurato saltem sensu, & ab spiritu sancto etiam intento, de lucifero dicitur, *ipse est rex super omnes filios superbiæ*, ut bene Gregor. Magnus, 34. Moral. cap. 17. & 18. quo loco præcedentia, non solum magnitudinis, sed originis, & causalitatis denotatur. Hanc expresse clarius (& sic testimonium 6.) Tobias, cap. 4. filium ad omnem vitæ honestatem mori vicinus, quasi, ex testamento, instituens, numero 14. *superbiâ nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio*. Consonat testimonium septimum ex Ecclel. cap. 10. *initium omnis peccati superbia: si autem initium omnis perditionis, & peccati superbia est: ergo angelicorum reliquorum, nec humanorum solum, superbia fuit initium, ac peccatum primum, quod sane luciferi peccatum fuit*, ita Augustinus sententiam Ecclesiast. proximam commentatur, & probat capite 29. de corrupt. & grat. quod ideo *verissime dicendum; quoniam Diabolus, à quo origo peccati ipsa deiecit*, &c. etiam prima quatuor testimonia peccatum superbiæ luciferi de fide, esse evincant, non autem fuisse primum luciferi peccatum. *Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tom. II.*

catum ita exprimant clare, id tamen, satis innuntiatum quia Diaboli; seu luciferi lapsum à felicitate, in qua conditus fuit, non in supplicij calamitatem (qui post multa alia eius peccata in viâ statu admilla esse potuit) sed in culpæ miseriam referunt; quod non bene referretur, si iam lapsi luciferi per aliud antè peccatum per vterius, ac posterius peccatum superbiæ accidisse lapsus à prima illa felicitate narraretur: iam enim ab ea lapsus per peccatum primum, & si deterior secundo fiat, à felicitate, quam iam non habebat, labi demeritorie per illud non poterat. Tum quia, cum Tobia, Ecclesiastici, & loca multa Prophetia anteriora, eisque notissima fuerint consona ad illa superbiâ luciferi; ut primum peccatum, & perditionis initium retulerunt, quod autem responderi his locis pro scoto poterat: superbiâ, in eis, non propriè sed large sumi pugnat cum receptissima ab omnibus Catholicis Doctores, regula peruecti Tyconij laudata ab Augustino, interpretandi scripturam verborum proprietate, & stricta significatione, vbi nihil absurdi, & oppositionis, contra scripturam, aut Catholicam dogmata, ex ea rigida verborum intelligentia deducitur; alias, enim nihil contra hæreses firmum ex scriptura haberetur.

4. Probatur secundo conclusio ex Patribus eam consona tradentibus. Cyprian. serm. de zelo, Augustino, vbi proxime, & 11. de Genesi ad litt. capite 14. à cap. 23. & 12. de civitat. cap. 6. his verbis: *initium quippe omnis peccati superbia, & infra. Hinc primus defectus, & prima inopia, primumque vitium eius nature, qua ita creata est, ut nec summe esset, & tamen ad beatitudinem habendam eo, qui summe est frui posset. Similia dixerat cap. 11. Repetit, lib. 14. cap. 1. & lib. 23. cap. 1. Ambrosius epist. 84. ante med. sine in lapsu Diaboli, siue in pravacatione hominis, initium peccati superbia est. Repetit in id Psalmi 118. *inrepassi superbi*, Prosper lib. 1. de vita contemplatiua, capite 3. Gregor. Mag. 4. Moral. capite 14. alias, 17. & libro 3. capite 19. alias 23. Isidor. 1. de sum. bono, capite 22. sententia. B. Beda, tom. 8. libro quæstionum, quæst. 9. Anselm. de casu Diaboli, cap. 4. Bernard. serm. 17. in cant. Leo Papa, epist. 91. scribens Diabolum propria excellentia abusu peccasse. Nec minus concordantes Græci Patres eandem conclusionem tradiderunt. Athanasius, quæstione 6. ex quæstionibus ad Antiochum. Nazianzen. carm. 6. & orat. 27. apologetica contra ambitum sibi impostum sedis constantinopolitana, Elias Cretens. in orat. 3. Nazianzeni ad ea verba. *Quo circa, Chrysostom. tom. 3. hom. 15. in Ioanne his verbis, quid hac dementia scelestius? quid hac superbia maius? &c. Non esset à calo electus, nec in diabolum versus cecidisset Angelus, nisi hoc se scelere inquinasset. Hoc cum præcipitem dedit: hoc in gehennam intravit: hoc malorum omnium, ei causa fuit, & tomo primo, homil. de lapsu primi hominis, homil. de verbis Isaia, homil. de Adam, & Eva, Cyrillus, Alexand. primo in Genes. sub med. & in caput decimum quartum Isaia, Damascenus, secundus, de fide capite quarto, & aliis, quos in examine specialis actus superbiæ, qui primum luciferi peccatum fuerit, post modum referemus. Porro ex tot quot produximus, consonis scripturæ, Patrumque pro conclusione hac testimoniis, quibus communis, ac plurimum longe, & gravissimorum Theologorum, & sacrorum interpretum, consensus accedit, eam valde certam esse meritoria aiebat Suarez. An vero temeritatis notam opposita, (ut Granado censuit) mereatur viderint alij, certe hæc fere solum scotum ex antiquis, Patrum habet: cui Bassolis solus, aliter tamen censens, probabilitatem concessit, Gabriel autem, & Nominales, ac de reliquo Scotiæ veteres aduersantur, quod autem iurati Scoti**

tistæ aliquot, nec primæ notæ Recentiores (fundamentorum efficaciam denuo, inueniendorum, producendorumque nullo studio) Scotto; hæc etiam in re consenserint nescio an satis valeat, temeritatis notam ab eius sententia detorgere.

5. A ratione adeo firmum, atque ab auctoritate, fundamentum pro nostra conclusione, non video; & si pro ea, quam pro aliis, verosimilius addit. Etenim de excellentia propria, & adeo magna spirituales creaturas superbire, & inflari quam promptissimum, & quasi connaturalissimum est, ni præsto opportuno auxilia gratiæ Divinæ succurrant: id autem primo, cuique accidit, quod connaturalibus est, non autem post aliud, quod non est ita connaturale: ergo lucifero excellentissimo malorum donis Angelo, prius, aliis accidit superbiæ peccatum, fuitque proinde, eius peccatum primum. Probatur secundo, quia reliqua omnia luciferi peccata, ab scriptura Patribus, & scholasticis recognita, connaturali modo habenda, superbiæ peccatum supponunt (est aliis abique eo concipi, & haberi possint) quod tamen nullum ex aliis luciferi peccatis prærequirit ut fiat ergo: de facto peccatum superbiæ luciferi, aliis omnibus, eius peccatis antecessit causalitate, ac nullum pro naturæ posteriori posuit: quare, & fuit in lucifero omnium primum. Probatur, singula & omnia explorata luciferi peccata percurrendo. Siquidem odium, & ira connaturalissime ex superbia oritur aduersus eum, qui nostram excellentiam impedit habendam, vel habitam minuit inobedientia similiter superioribus, superbiorum vitium connaturalissimum, & proprium est, ut patet invidia etiam, quia ex superbia connaturalissime oritur tristitia de excellentia alterius, præsertim maiore, qua nostræ æstimationi minuitur, quod si superbia ingens, ut in lucifero, sit, de æqua etiam alterius excellentia vehemens tristitia in superbis excitatur. Atqui hæc sunt vitia in lucifero recognita, aliquaue alia ex his provenientia, quorum nullum superbiæ connaturaliter, antecedit: ergo stat veritas antecedentis. Probationem antecedentis, & argumentum totum dedit nobis Chrysostomus, homil. 12. in Genesim inferius recitandus, de invidia luciferi agens, quæ oriri difficilius ex superbia videbatur: oritur enim ex pusillanimitate, nisi casu, quo quis ex iudicio proprio, in quo se aliis superbe præferat rem egerime esse assequibilem censens, eam assequi desuperat, ut ait S. Thom. 2.2. quæst. 133. art. 1. ad 3. sed doctrinæ suæ generalis de ortu invidiæ, & pusillanimitatis, ex superbia desumptæ ex Gregor. Mag. 1. Pastoralis, c. 7. exemplum posuit vnum, alia quæ posset generali illa sua doctrina contenta, & nuper à nobis explicata minime excludens; Et quidem hanc ergo homines luciferi invidiam ex peccato anteriori superbiæ ortum duxisse, ac proinde non fuisse, eius primum peccatum expresse docet Chrysostomus ubi proxime, cum enim obsecantem non fuisse (cum ex lapsu eius multo ante earum procreationem, tum quia primum, ac reliqua subinde antecedens hominum peccata) quæ ex invidia Diaboli ortum habuerunt, iuxta cap. 8. sapientiæ probasset, sic ait. Num si ante factum hominem excidit, quando in tanta dignitate constitutum inuidisse homini corpus gestantis sed inuidit, quod ex superna gloria, in extremam, ignominiam deiectus, (ob superbiæ, quod primum, eius peccatum constanter Chrysostomus citatis locis docuit) fuerat, licet igitur incorporeus esset, videns tamen hominem tantum in corpore hominem, benevolentia conditoris sortitum invidia exarsit.

6. Sed enim statuo primum luciferi peccatum

propriæ superbiæ fuisse disputatur à nonnullis an ita necessario primum id peccatum fuerit, ut nullum aliud speciei alterius peccatum primum eius esse absolute potuerit: dixi vero absolute & de peccatis omnibus loquens: Si enim de solis peccatis, quæ de facto lucifero adfuerunt, & connaturaliter loquamur: cum reliqua peccata connaturaliter ex superbia lucifero aduenisse dixerimus, non autem ex aliquo eorum fuisse ortam eius superbiæ; nec connaturaliter loquendo orti potuisse de naturali, seu connaturali potestate prompta est negatio decisiva, ac subinde naturalis necessitas, ut primum luciferi peccatum superbiæ fuerit. Hoc solum voluit S. Thom. 1. p. quæ 64. a. 2. Caietanib. & Grandæ, cit. tract. 13. d. 3. & alij aientes primum Angelii peccatum debuisse esse superbiæ, de potentia vero absoluta, nec adeo rerum connaturalitate aligata, non est quæstionis decisiva, multo difficilior, nec in qua possit esse doctorum dissensio. Dicendum igitur est: superbiæ non debuisse absolute necessario esse primum Angelii peccatum, ita Valentia, disp. 4. quæ 14. p. 2. §. Neque ratio, Vasquez, comment. art. 1. Bezan, tract. 3. quæst. 2. conclus. 5. Arrubal. d. 178. cap. 1. num. 5. Ioan. Præposit. ad citatum, art. 2. dub. 1. numero 18. §. Dico primo, & numero 20. §. Dico tamen tertio. Probatur facile: quia potest absolute Angelo imponi à Deo præceptum positivum, verbi gratia amandi alium Angelum, quem ille, non ex superbia; sed quia liber adhuc manebat, omittet tamen libere, ac non ex superbia, ut absolute posset, & sic de innumeris aliis positivis præceptis, & casibus, absolute possibilibus. Potest item absolute imponi Angelo præceptum negativum, de aliquo scilicet non agendo, contra quod libere, ut absolute non potest, ac non ex superbia, sed ex motu alius contra illud agit; imo contra præceptum naturali omni rationali creaturæ non invidendi alteri, nec habendi alterum odio, potest absolute, non ex superbia, sed ex pusillanimitate pura, vel iudicio, quod indignus alter bona, illa quæ, et invidet habeat, quin se eis iudicet, superbe, & præsumptuose digniorem. Item Angelus potest alterum, non ex superbia, sed alias odire. Nec obstat non posse Angelum velle obiectum prohibitum quia prohibitum, & malum, sed ob bonitatem aliquam in eo repertam, quæ non potest non spiritualis esse, quam solum, ut pote spiritus, percipere, & appetere potest spiritualis autem bonitas, honestas est, nisi ex superbia propriam excellentiam, inordinate velit. Sed in primis probat obiectio, nullum, ne superbiæ quidem peccatum esse in Angelis posse: nam bonitas conveniunt, & delectationis in quovis obiecto turpi, absolute, vel inordinate prosequendo, eoque ita illud prosequitur, spiritualis physice, ac metaphysice est, sed quia spiritualis physice bonitas, idem, quod moraliter spiritualis, bonitas seu honestas non est, nihil argumentum probat. Secundo. Nec in peccato omissionis, quo voluntas obiectum præceptum non sequitur; sed fugit ob disconvenientiam, seu difficultatem, quæ ab eius prosecutione retrahitur, vim aliquam habet. Tercio: denique de omni prosecutione, positiva voluntatis falsum absolute est antecedens. Siquidem ex odio malum eius, quem odimus, quia malum ipsi formaliter est, sæpe voluntas prosequitur ibi stendo; quin viterius bonum & commodum aliud nostrum ex malo alterius voluntas amet; aliquot non odij, & inimicitie, sed concupiscentie affectus ille foret, ut fulius vidimus, tom. 2. Philoophie controu. de actibus voluntatis.